

Miten me sen teimme

Aikuiskoulutusorganisaatioiden hyviä käytäntöjä
kansainvälisessä hankeyhteistyössä

Jenni Pätäri

Elinikäisen
oppimisen
toimintaohjelma

Sisältö

Johdanto	4
Sastamalan opisto	4
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen OSET-yksikkö	8
Oulun aikuislukio	12
Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK	16
Liite 1: Haastatteluteemat	20
Liite 2: Organisaatioiden taustatietoja	21

Johdanto

Tämä raportti tarjoaa näköalapaikan aikuiskoulutuksen kansainvälisen hanketoiminnan hyviin käytäntöihin. Tiedot perustuvat neljään haastatteluun, jotka tehtiin helmikuussa 2013. Haastateltaviksi valittiin erityyppisiä, kv-toiminnassa aktiivisia aikuiskoulutusorganisaatioita. Mukana on aikuislukio, ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, kansalaisopisto sekä julkinen laitos. Kaikissa haastatelluissa organisaatioissa on lähdetty kansainväliseen toimintaan EU-ohjelmien ja pohjoismaisten ohjelmien avulla avoimin mielin. Organisaatioissa on kansainvälisen hanketoiminnan myötä omaksuttu pysyviä toimintatapoja, uusia koulutusohjelmia, koulutussisältöjä tai tehty organisaatiomuutoksia. Osallistuminen on ollut lähteenä uuden oppimiselle kaikessa kansainvälisessä toiminnassa, ja jo saatuja kokemuksia on hyödynnetty seuraavissa hankkeissa. Myös henkilöstön tietoa ja taitoa kansainvälisen toiminnan eri puolista on systemaattisesti kasvatettu ja samalla myös laajennettu sen henkilöstön määrää, jolla on valmiuksia tulokselliseen toimintaan kansainvälisessä ympäristössä. Yhtenä tärkeänä haastattelujen motiivina oli kuvailla kansainvälistymisen prosessia erilaisissa aikuiskoulutusorganisaatioissa ja antaa niiden avulla erityisesti aloittelijoille ideoita ja vihjeitä toimintatapoihin. Haastattelujen teemat selviävät tämän raportin liitteestä 1.

Tarkasteltavat organisaatiot ja haastateltavat henkilöt:

1. Sastamalan opisto. Haastateltavina olivat suunnittelijaopettajat Tuija Hyvönen (kielet, hankkeet) ja Kaarina Karjula (ilmaisuaineet, taiteen perusopetus). Haastattelun loppuosaan osallistui myös kädentaitojen opettaja Sari Rossi-Ollila.
2. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen Osallisuuden edistämisen yksikkö (OSET). Haastateltavana oli yksikön päällikkö Ville Grönberg.
3. Oulun aikuislukio. Haastateltavina olivat apulaisrehtori Päivikki Halla-aho, sekä lehtorit Pirkko Pihkakoski (englanti) ja Marita Karsikas (äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä).
4. Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK. Haastateltavana oli projektijohtaja Päivi Puutio.

Haastattelijana toimi tutkija Jenni Pätäri. Haastattelujen kestot vaihtelivat 1,25–1,75 tunnin välillä. Haastateltaville lähetettiin haastattelukysymykset (ks. liite 2) ennakkoon tutustuttaviksi. Kysymykset jäsenyivät yhdeksään teemaan. Niiden laadinnasta vastaavat pääosin CIMOn vastaavat asiantuntijat Eija Laine ja Siru Korkala; myös tutkija Jenni Pätäri on vaikuttanut kysymysrunгон lopulliseen muotoon.

1. Sastamalan opisto

Hanketoiminnan muutos on kietoutunut nopeaan yhteiskunnalliseen ja tietotekniseen muutokseen: opistolla ja sen kansainvälisellä hanketoiminnalla on yhä korostuneempi merkitys ihmisten uudenaikaisiin tarpeisiin vastaamisessa ja taitojen tukemisessa. (Sastamalan opisto)

Aidosti kansainvälinen opisto

Sastamalan opisto on osallistunut yhteensä seitsemään Grundtvig-oppimiskumppanuuteen vuodesta 2004 lähtien. Lisäksi opiston henkilökunta on saanut täydennyskoulutusapurahan, ja opistossa on työskennellyt espanjalainen Grundtvig-asiantuntija. Opisto on osallistunut myös useisiin Comenius-hankkeisiin. Opiston kaikki hankkeet ovat teemoista, jotka kuuluvat opiston opetustarjontaan. Opisto osallistui Teddy Bear -hankkeeseen, jonka komissio oli palkinnut vuonna 2007 yhtenä parhaista Grundtvig-projekteista. Teddy Bear -hankkeen myötä opistolla käynnistyi vilkas ja menestyksekkäs kansainvälinen yhteistyö. Esimerkiksi opiston Natur(s)_AL-hanke palkittiin sittemmin komission toimesta vuosien 2010–2012 parhaimpiin kuuluvana oppimiskumppanuushankkeena.

Kansainvälistä yhteistyötä on opistolla tehty erityisesti EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelman puitteissa, mutta myös muissa muodoissa. Hyvä esimerkki on perinteeksi muodostunut teatteriyhteistyö, jossa tuotetaan joka viides vuosi Shakespeare-produktio yhteistyössä brittiläisen ohjaajan ja visualistin kanssa. Aktiivisen kansainvälisen toiminnan avulla opisto on vahvistanut arvostustaan ja asiantuntemustaan, ja siitä on kehittynyt aidosti kansain-

väläinen opisto, jossa henkilökunta sekä opiskelijat ovat päässeet monilla uusilla tavoilla osallisiksi lukuisista voimaannuttavista oppimiskokemuksista.

Onnistumiset ja toiminnan vaikuttavuus perustuvat dynaamiseen opetussuunnitelmatyöhön, jossa hanketoiminta on integroitu osaksi opiston perustehtävää ja hanketeemat valitaan toisiaan tukien. Toimintaa luonnehtineita keskeisiä avainsanoja ovat opistolla olleet realismi ja relevanttius: toiminta perustetaan olemassa oleviin olosuhteisiin pyrkien aktiivisesti tunnistamaan toiminnan reunaehdoja sekä yhteiskunnallisia konteksteja, jotka vaikuttavat kursseille osallistuvien ihmisten elämään. Näin hankkeiden tulokset jäävät elämään hankkeiden päätyttyäkin, ja toiminta on vaikuttavaa.

Kuten opiston koko toiminnassa, myös sen kansainvälisessä hanketoiminnassa korostuu ihmiskeskeisyys. Opiston perustehtäväksi luonnehditaan ihmisten toistensa luokse ja oppimisen äärelle saattamista. Keskeisiä kansainvälisen hanketoiminnan teemoja opistolla ovat olleet

1. Sukupolvet ylittävä oppiminen ja toimiminen sekä perheoppiminen
2. Aktiivinen kansalaisuus ja sen tukeminen erityisesti tieto- ja viestintätekniisiä taitoja kehittämällä ja varsinkin seniorien näkökulmasta
3. Kestävä kehitys, niin ekologinen kuin sosiaalinen kestävä kehitys
4. Taidekasvatushankkeissa kokoavina teemoina ovat olleet eurooppalainen kieli- ja kulttuuriperintö.

Kansainvälisen hankeyhteistyön alkaminen ja kehittyminen Sastamalan opistossa

Sastamalan opistossa kansainvälinen hanketoiminta käynnistyi 2000-luvun taitteessa. Hanketoiminnan käynnistyminen oli monen tekijän summa. Siihen vaikuttivat muun muassa opistolla virinnyt kiinnostus kansainvälistä yhteistyötä kohtaan, rehtorin vankka tuki sekä henkilöstömuutokset, joiden myötä opistoon saatiin uutta henkilöresurssia, asiantuntemusta ja kokemusta. Ensimmäinen hankeidea löytyi kontaktiseminaarista, joka löydettiin CIMOn Aili-sähköpostilistan avulla. Ideasta kehittyi Teddy Bear -hanke. Ajatus kielenoppimiseen liittyvästä kurssista jalostui uusien työkavereiden kesken kurssiksi, jossa keskiöön asetettiin sukupolvet ylittävä oppiminen. Teddy Bearista muodostui opiston yhteen tuonut hanke, jonka puitteissa opistolaiset saivat mahdollisuuden tutustua tuoreella tavalla niin hanketoimintaan, omaan opistoonsa kuin toinen toisiinsa. Hyvä opiskelijapalaute ja kaikkienensa onnistunut hankekokemus ruokkivat uutta kansainvälistä hanketoimintaa.

Opistolla kuvaillaan, että toiminta on muuttunut huomattavasti vuosien varrella. 2000-luvun alun toimintaa voi luonnehtia idealistisemmaksi. Esimerkiksi ammatikseen hankkeita hakevia yrityksiä ei tuolloin vielä ollut. Hankkeet ovat muuttuneet myös konkreettisesti rakenteeltaan. Toisen ohjelmakauden hankeprosessi oli raskaampi. Hakemus- ja raportointityötä oli enemmän kun hankkeet olivat kolmevuotisia ja rahoitusta haettiin jokaiselle vuodelle erikseen. Lisäksi opistolla tärkeäksi koettuja, nykyisiin oppimiskumppanuuksiin sisältyviä opiskelijaliikkuvuuksia ei tuolloin vielä ollut. Nykyisiä hankkeita voi luonnehtia rakenteistuneemmiksi, ja esimerkiksi oppimiskumppanuushakemuksissa määritellään partnereille selkeät tehtävät.

Hanketoiminnan muutos on kietoutunut nopeaan yhteiskunnalliseen ja tietotekniseen muutokseen: opistolla ja sen kansainvälisellä hanketoiminnalla on yhä korostuneempi merkitys ihmisten uudenslaisiin tarpeisiin vastaamisessa ja taitojen tukemisessa.

Opistolaisten osallistuminen kansainväliseen hankeyhteistyöhön

Sastamalan opistolla hankkeita tehdään yhdessä ja niihin osallistuu koko henkilökunta asiantuntemuksensa ja osaamisensa mukaan. Eri hankkeissa toimivat siis eri henkilöt kulloisenkin teeman mukaan. Opistolla on hankevastaava, joka pitää eniten yhteyksiä kansainväliseen verkostoon ja hanketoiminnan lankoja käsissään. Hanketoiminnan laajentuessa vastuitakin on jaettu siten, että esimerkiksi vastuut Grundtvig-oppimiskumppanuuksista ja Comenius-ohjelman hankkeista ovat jakautuneet eri henkilöille. Yksittäisissä hankkeissa hakemuksesta vastaava taho kantaa suurinta vastuuta hankkeen aikatauluista, raportoinneista ja tiedottamisesta.

Opiston opiskelijat ovat aktiivisesti mukana hanketoiminnassa, esimerkiksi hanke- ja pilotointikursseilla tai pilotoimassa hankkeissa kehiteltyjä oppimateriaaleja. Lisäksi opisto panostaa hanketoiminnassaan opiskelijoita osallistaviin toimintatapoihin sekä opiskelijaliikkuvuuksiin. Opiskelijoiden osallistumisen tukemiseksi opisto jaa hankerahoituksesta pieniä matka-apurahoja ja osallistaa opiskelijoita jakamalla heille mielekkäitä, esimerkiksi hankekokouksiin liittyviä tehtäviä. Toiminnasta on saatu myönteistä opiskelijapalautetta.

Opistolla korostetaan rehtorin tuen merkitystä kansainvälisen yhteistyön onnistumiseksi. Hanketyötä on tehty rehtorin vankalla tuella. Oppilaitokseen ei voi tuoda kansainvälistä hanketta, ellei johtaja tue sitä, mutta huonoja kokemuksia syntyy mitä todennäköisimmin myös silloin, jos toimintaan lähdetään johtajan autoritaarisesta käsystä. Hyvä johtaminen on aina – myös osana organisaation kansainvälistä toimintaa – yhteisen tahto- ja tavoite-tilan luomista sekä sen kirkastamista työyhteisölle, miksi jotakin tehdään ja mihin sillä pyritään.

Hankeyhteistyön käynnistyminen ja siihen liittyvä päätöksenteko

Opisto on löytänyt hankeideoita hyödyntämällä CIMOn Aili-sähköpostilistaa, mutta nykyisin hankkeet käynnistyvät paljolti yhteydenottojen ja partneripyyntöjen perusteella. Kun hyvä idea löytyy, kootaan sen teemaan perustuen tiimi ja pohditaan yhdessä, sopiiko hanke opistolle ja sen perustehtävään ja onko se toteutettavissa. Lopullisen päätöksen toimintaan mukaan lähtemisestä tekee rehtori. Tämän jälkeen alkaa suunnitelmien ja hakemuksen laatiminen: kirjoitetaan hakemusta, keskustellaan jälleen tiiminä hankesisällöistä ja kirjoitetaan taas hakemusta. Jos esiin nousee ongelmia, esimerkiksi partneripyyntöön sisältyviin hanketehtäviin liittyen, selvitetään asia oman organisaation sisällä tai esimerkiksi CIMOn avulla. Tämän jälkeen hakemus menee rehtorin allekirjoitettavaksi, se postitetaan, ja jäädään odottamaan päätöstä.

Hanketalous

Hanketoiminta on nähty Sastamalan opistossa taloudellisena, vaikka enemmällekkin hankekohtaiselle rahoitukselle olisi tarvetta. Koska hanketoiminta integroituu osaksi opiston perustyötä ja palvelee kansalaisia, on lisätukea saatu opistolta. Opisto on tukenut esimerkiksi hankkeiden pilotointitoimintaa henkilöresurssin muodossa.

Kansainvälisen hankeyhteistyön tulokset ja vaikuttavuus Sastamalan opistossa

Opistolla todetaan, että kansainvälisen hanketoiminnan tulokset ovat moninaisia, mutta vaikeasti mitattavia. Kansainvälisestä hanketoiminnasta on saatu ainakin seuraavanlaisia tuloksia ja vaikutuksia:

- Yhdessä tekemisestä on saatu valtavasti iloa.
- Henkilöstön osaaminen on kehittynyt. Mm. kielitaito sekä esimerkiksi kurssiaineisiin liittyvä substanssiosaaminen.
- Henkilökunnan välinen yhteistyö on tiivistynyt. Comenius-hankkeiden myötä opettajien välinen yhteistyö on tiivistynyt myös koulupuolen kanssa.
- Opisto on verkostoitunut ja saanut paljon uusia kansainvälisiä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa tehdään esimerkiksi opetusyhteistyötä.
- Hankkeiden myötä on syntynyt uusia kursseja ja opetusmateriaaleja sekä on kehitetty uusia opetusmenetelmiä. Esimerkiksi opiston käden taidot -seminaarit ja tiedekurssit ovat alkaneet hanketoiminnan myötä. Myös opiston Skype-opetus on hanketoiminnan myötä saanut aidosti kansainvälisen ulottuvuuden, mm. kansainvälisinä kielen ja kulttuurin Open Source -oppimisympäristöjen opintoryhminä sekä natiiviopettajien rekrytointina Sastamalan opiston kielten verkko-opettajiksi. 2000-luvun kuluessa Skype-opetuksesta on muotoutunut opiston vientituote eurooppalaisille yhteistyökumppaneille, joille Skype-opetus on ollut tuntematonta.
- Hankkeisiin liittyen on pystytty hankkimaan kohtuuhintaista teknistä välineistöä, jota hyödynnetään kurssien toteutuksessa.
- Opiston näkyvyys ja profiili ovat vahvistuneet alueellisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti. Kaupungin johdolta saadun palautteen valossa opisto näyttäytyy asiantuntijaorganisaationa, jonka näkemyksiä arvostetaan.

- Opiston kansainvälinen hanketoiminta kokouksineen tuo kaupunkiin rahaa, kun vieraat hyödyntävät paikallisten yrittäjien palveluita.

Tärkeimpinä opistolla nähdään ne tulokset ja vaikutukset, jotka ovat vaikeimmin mitattavissa eli vaikutukset henkilötasolla. Hanketoiminnan keskeisenä vaikutuksena nousee esiin se, että niin opisto kuin sen opiskelijat ovat havahtuneet uudella tavalla omaan kykenevyyteensä ja pystyvyyteensä. Toiminta on ollut voimaannuttavaa ja siihen osallistuneet ovat oppineet tunnistamaan omaa oppimistaan. Hanketoiminnan myönteisiä vaikutuksia yksilötasolla konkretisoi esimerkki aktiivisesta senioriopiskelijasta, joka kansainvälisen yhteisön jäsenenä jakaa sujuvasti hanke- ja harrastuskokemuksiaan opiston blogissa englanninkielellä. Toisen esimerkin tarjoaa opistolle saapunut kirje äiti-tytär -kurssille osallistuneelta äidiltä, joka kuvailee vuorovaikutussuhteensa tyttäriinsä muutuneen myönteisesti kurssin myötä – ja samalla omat kädentaidotkin olivat kehittyneet. Opistolla kuvaillaan, että juuri tämänkaltaisten esimerkkien vuoksi Sastamalassa osallistutaan aktiivisesti kansainvälisiin hankkeisiin.

Yhteistoiminnallisuus hankkeissa

Opiston hanketoiminta ja esimerkiksi hankkeisiin liittyvät vierailut pyritään rakentamaan sellaisiksi, että hankkeen kaikille osapuolille avautuu monipuolisesti mahdollisuuksia oppia toinen toisiltaan ja toistensa toimintatavoista. Vierailuohjelmista pyritään rakentamaan sellaisia että ne kantavat kohtaamista, sosiaalisesti kestävää kehitystä ja eurooppalaista ulottuvuutta.

Vieraita ei esimerkiksi viedä valmiiden kokouspakettien äärelle vaan pyritään rakentamaan vieraat huomioon ottavia, rentoja tutustumis- ja oppimistilanteita, joissa tutustutaan hankekumppaneiden lisäksi opistokulttuuriin sekä yleisemmin suomalaiseen kieleen ja kulttuuriin. Vieraat voidaan esimerkiksi viedä savusaunaan tai lasipajalle puhaltamaan lasia ja opettelemaan kierrätyslasin käyttöä tai järjestetään vieraille lyhyt suomen kielen kurssi. Mukana tällaisissa toiminnoissa on aina myös opiskelijoita. Yhteistoiminnallisuuden on koettu antaneen toiminnan kaikille osapuolille valtavan paljon.

Parhaimmillaan hanketoiminnot, kuten kansainväliset vierailut ja niihin liittyvät kohtaamiset, muodostuvat monisyisiksi ja antoisiksi oppimiskokemuksiksi kaikille niihin osallistuville osapuolille: niin vieraille, opiston henkilökunnalle kuin opiskelijoille. Tällaisiin onnistuneisiin yhteistoiminnallisiin tilanteisiin sisältyy aina paljon sellaista, mitä ei välttämättä saataisi aikaiseksi edes huolellisimmalla suunnittelulla. Hyvää suunnittelua tarvitaan, mutta samalla juuri tietynlaiseen ennakoimattomuuteen sisältyy samanaikaisesti hanketoiminnan ihanuus ja kurjuus.

Suomalaiset hankekumppaneina

Opistolla koetaan että hanketoiminnassa oman kulttuurin tuntemus ja tietoisuus omasta kulttuurista sekä siihen liittyvistä toimintatavoista vahvistuu. Samalla opitaan ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia tapoja toimia. Opistolta muistutetaan, että stereotyyppien varassa ei kannata lähteä toimimaan, ne pikemminkin laittavat laput silmille. Suomalaiset näyttäytyvät hanketyön valossa avoimina. Koska suomen kieli on niin erityinen, ymmärtävät suomalaiset esimerkiksi monia kieleen ja vieraalla kielellä kommunikointiin liittyviä asioita hyvin.

Kansainvälisen hankeyhteistyön arviointia ja siihen liittyvät kehittämisideat

Suurin osa Sastamalan opiston kansainvälisistä hankkeista on onnistunut hyvin tai erittäin hyvin. Hanketoimintaan liittyvät kehittämisajatuksat kiteytyvät eri tahojen välisen yhteistyön kehittämisessä, jotta hyvät käytännöt saataisiin leviämään organisaatiosta toiseen entistä paremmin:

- Kaupungin sisäisen yhteistyön kehittäminen: Alueen organisaatioille olisi hyötyä, jos kaupungilla olisi koko kaupungin hanketoiminnan kattava ja eri toimijoiden välistä yhteydenpitoa koordinoiva taho. Alueen toimijoiden välistä yhteydenpitoa tapahtuu ja sen organisoinnille on selkeä tarve. Kaupunki puolestaan voisi hyötyä kansainvälisten verkostojen yhteen kokoamisesta esim. matkailumarkkinoinnissa.
- Tiedottamiseen liittyvän yhteistyön kehittäminen: Opistolla pohditaan keinoja hanketoiminnan alueellisen vaikuttavuuden tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Menestyksekkäitäkin hankkeita eivät yhteydenotoista

huolimatta kovinkaan usein ylitä esim. paikallislehtien uutiskynnystä, vaikka hankkeen kohderyhmänä olisivat esimerkiksi alueen yli 55-vuotiaat asukkaat, joita paikallislehtien tilaajakunnasta on suuri osa. Tiedottaminen hyötyisi mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi CIMOn tai Kuntaliiton lisätuesta.

- Ohjelmarajat ylittävä yhteistyön ja benchmarkkauksen kehittäminen: Tämä hyödyttäisi yksittäisten organisaatioiden ohella alueellista kehittämistyötä. Esimerkiksi maaseudun kehittämisen näkökulmasta hankerajat ylittävistä yhteistyöstä olisi mitä todennäköisimmin hyötyä.

Neuvot aloittelijoille

- Onnistumista tukee jäntevä ja dynaaminen opetussuunnitelmatyöskentely, jossa kansainvälinen yhteistyö nivoutuu osaksi opiston perustehtävää.
- Kansainvälistyminen ei käynnisty käskeyttämällä. Onnistumisen kannalta on keskeistä, että henkilökunta otetaan mukaan jo kansainvälisen yhteistyön suunnitteluvaiheessa.
- Yhteistyössä on voimaa. Keskusteleva ja avoin organisaatiokulttuuri sekä jaettu visio tukevat onnistumista. Tämä pätee toiminnan makrotasolta mikrotasolle. Esimerkiksi hankekokouksiin kannattaa osallistua tiiminä, jotta runsaana sinkoilevia ideoita pääsee peilaamaan heti oman organisaation toimintaa vasten.
- Ohjelmajärjestelmä tarjoaa hyvät ja tarpeelliset puitteet yhteistyölle. Ongelmatilanteissa kannattaa aina kääntyä esimerkiksi CIMOn puoleen.
- Ihminen on kaikkialla sama, vaikka se on eri.

2. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Osallisuuden Edistämisen yksikkö (OSET)

Hankkeelle on eduksi, että se on mahdollisimman fokusoitu ja että sen tavoite sekä suunnitelma ovat mahdollisimman yksinkertaisia. Koska osallistujat puhuvat eri äidinkieltä, on yksinkertaisiakin asioita helppo ymmärtää eri tavoin. (THL)

Osallistuminen kv-toimintaan

THL:n OSET-yksikkö on koordinoitunut kahta Grundtvig-ohjelman monenvälistä hanketta (ELECT ja EMPACT); lisäksi hankkeissa kehitettyä koulutusta on toteutettu järjestämällä useita Grundtvig-täydennyskoulutuskursseja aikuiskoulutuksen henkilöstölle. Yhteistyötä on tehty klubitaloverkoston kanssa ja suunnitteilla oli haastatteluhetkellä myös Grundtvig-oppimiskumppanuuden hakeminen. Lisäksi OSET-yksikkö on koordinoitunut ja osallistunut lukuisiin ESR- ja EAKR -hankkeisiin.

Grundtvig-ohjelman monenväliset hankkeet osallisuutta edistämässä

OSET edistää osallisuutta, työllisyyttä ja mahdollisuuksia koulutukseen. Sen toiminnan ydintä on tukea erityisesti sellaisten ryhmien osallisuutta, jotka ovat jollakin tavalla vaarassa syrjäytyä. Monipuolisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla OSET pyrkii löytämään hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, parantamaan nykyisiä sekä tuottamaan ja jakamaan niihin liittyvää tietoa. Tutkimus- ja kehittämistyön tulokset ovat esimerkiksi kuntien hyödynnettävissä niiden palveluntuotannossa.

Hyvien käytäntöjen löytämiseksi ja leviämiseksi OSET tekee yhteistyötä kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa erityisesti erilaisten yhteishankkeiden muodossa. Sillä on Suomessa harvinaislaatuista kokemusta EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelman monenvälisistä hankkeista ja niiden koordinoinnista. Mielenterveyskuntoutujien osallisuuteen paneutuneet Grundtvig-hankkeet, ELECT ja EMPAD, ovat olleet kansainvälisiä menestystarinoita ja niiden avulla on edistetty klubitalotoiminnan leviämistä Suomessa ja kansainvälisesti. Keskeisenä

kansainvälistä hankeyhteistyötä yhdistävänä teemana on ollut toiminta haavoittuvassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tukemiseksi. Klubitalotoiminnan lisäksi OSET on muun muassa kehittänyt sosiaaliin yrityksiin liittyviä toimintamalleja, joiden avulla on tuettu nuorten ja vammaisten työllistymistä. Hanketoimintaa on kantanut myös oppimisen teema. Esimerkiksi Kklubitalomalli linkittyy kokonaisvaltaisesti oppimiseen ja sen tukemiseen – kuntoutumisessa on suurelta osin kyse oppimisesta.

ESR-hankkeesta ELECT-hankkeeseen

THL uusine yksiköineen aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa, kun Kansanterveyslaitos ja Stakes yhdistettiin. OSETin kansainvälinen hanketoiminta ja menestys mielenterveyskuntoutumiseen liittyvässä yhteistyössä juontaa juurensa jo Terveiden ja hyvinvoinnin laitosta edeltäneeltä ajalta, 1990-luvun puolivälistä.

OSETia edeltäneen, sitä vastanneen Stakes-yksikön kansainvälinen hanketoiminta alkoi heti Suomen liittyttyä EU:hun ja ensimmäisen ESR-ohjelmakauden käynnistyttyä. Yksikkö oli mukana suuressa hankkeessa, jossa etsittiin erilaisia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja ympäri Eurooppaa. Klubitalomalli oli eräs hankkeessa löydettyistä hyvistä käytännöistä. Siihen liittyvä kehittämistoiminta virisi Stakes-yksikössä 2000-luvun alussa, ja uuden ESR-hankkeen myötä alettiin kehittää klubitalojen työllistämistoimintaa. OSET-yksikön nykyinen päällikkö oli jo tuolloin mukana kehittämistyössä. Kehittämistyöryhmä osallistui Euroopan klubitalokonferenssiin, ja siellä Stakes-yksikön silloinen esimies esitti idean eurooppalaisten klubitalojen välisen yhteistyön tiivistämisestä. Ideoinnista syntyi ELECT-hanke, jossa teemana oli mielenterveyskuntoutujien tuettu opiskelu. Grundtvig-ohjelma tarjosi erinomaiset puitteet hankkeen toteuttamiselle.

OSET-yksikön päällikkö näkee, että erityisen keskeinen merkitys ELECT-hankkeen käynnistymisessä oli innostuneen esimiehen panoksella. Suuri merkitys toiminnan käynnistymisessä oli myös yhteiskunnallisella kontekstilla. 1990-luvun laman myötä Suomessa oli purettu julkisia palveluita ja laitoksia, ja tarve vaihtoehtoisille toimintamalleille oli 2000-luvun alussa yhä suuri. Suomalaiset kunnat ja järjestöt lähtivät innokkaasti mukaan klubitalotoimintaan.

ELECT-hankkeesta EMPAD-hankkeeseen ja siitä eteenpäin

ELECT-hankkeen päättyessä monen siihen osallistuneen tahon välillä oli virinnyt halu jatkaa yhteistyötä. Myönteisten kokemusten myötä Suomen toivottiin jatkavan yhteistyön koordinoitua. Vuoden tauon jälkeen Suomessa järjestettiin uusi suunnittelukokous, jossa yhteistyökumppaneille löytyi uusi yhteinen tavoite. Tavoitteesta muotoutui EMPAD-hanke.

ELECT-hankkeen aikana oli todettu, että itse klubitalomallissa ei enää ollut juurikaan kehitettävää vaan se toimi hyvin siellä, missä se oli toiminnassa. EMPAD-hanke lähti liikkeelle tavoitteesta levittää hyvää käytäntöä laajemmalle Eurooppaan, ja siihen liittyen alettiin kehittää EMPAD-koulutusta. Hankkeeseen otettiin mukaan partneriorganisaatioita, jotka eivät vielä pyörittäneet klubitalo-ohjelmia, mutta jotka toimivat mielenterveysalalla.

EMPAD-hanke on päättynyt, mutta siinä kehitetty täydennyskoulutuskurssi jatkuu edelleen Grundtvig-ohjelman IST-tuen avulla. Tähän mennessä järjestetyillä kursseilla on ollut osallistujia ainakin kuudesta maasta, ja kurssit ovat onnistuneet tavoittamaan uusia yleisöjä. Toiminnasta on viestitty klubitalojen kautta sekä Grundtvig-ohjelman tietokantojen välityksellä.

EMPADista eteenpäin

Vuosien kuluessa ja kokemuksen karttuessa yksikön hanketoiminta on kehittynyt huomattavasti. Nykyisin hanketoiminta on fokusoidumpaa. Hankkeet olivat aiemmin kompleksisempia ja siten myös vaikeampia johtaa. Jo EMPAD-hankkeessa pyrittiin siihen, että hankkeessa on yksi selkeä tavoite, jonka varaan hanke rakentuu. Tällöin myös partnereiden on helpompaa hahmottaa hankkeen ydin.

Hankkeilla on myös tapana nostaa esiin uusia kehittämistarpeita. Näin on käynyt myös EMPADin kohdalla. Suunnitteilla on EMPAD 2 -hanke, Grundtvig-ohjelmassa toteutettava oppimiskumppanuushanke, joka kehittää EMPAD-kurssia järjestävien tahojen yhteydenpitoa, kurssin laatua sekä täydentää kurssimateriaalia. OSET-yksikön päällikkö on ollut suuressa roolissa hankkeen suunnittelussa, mutta Suomesta osallistuva partneriorganisaatio on Helsingin klubitalo, mikäli hanke toteutuu. Koordinaattoriksi on lupautunut EMPAD-hankkeen saksalainen partneri.

Henkilöstön osallistuminen kansainväliseen hankeyhteistyöhön ja hankkeiden käynnistyminen OSET-yksikössä

OSET-yksikössä henkilöstö osallistuu eri hankkeisiin asiantuntemuksensa mukaan. Yksikön koko henkilökunnalla on valmiudet tehdä kansainvälistä yhteistyötä, ja siihen kiinnitetään huomiota jo rekrytointivaiheessa. Resurssit mahdollistavat 2–3 työntekijän osallistumisen yhteen hankkeeseen. Monenvälisissä hankkeissa on mukana projektipäällikkö, projektisuunnittelija sekä taloushallinnon asiantuntija. Hankkeisiin liittyvien kansainvälisten kokousten järjestelyihin osallistuu koko henkilöstö. Grundtvig-ohjelman peruslähtökohtien mukaisesti hanketyötä tehdään muun perustyön ohessa. Monenvälisetkään hankkeet eivät ole hankehenkilökunnalle kokopäiväistä työtä.

Hankealoite voi tulla yksikössä keneltä tahansa. Se voi tulla myös yksikön ulkopuolelta sen kansallisesta tai kansainvälisestä verkostosta. Yksikön päällikkö esittelee aloitteet omalle esimiehelleen, ja johto tekee lopullisen päätöksen hanketoiminnan aloittamisesta. Aloitteilla on lähtökohtaisesti ollut johdon tuki, kunhan ne vastaavat yksikön perustehtävää sekä laitoksen strategiaa. Jos myöntävä päätös syntyy, alkaa suunnittelu, resurssin hakeminen sekä verkoston kontaktointi. OSET-yksikön päällikkö kuvailee, että monenvälisissä hankkeissa suunnitteluvaihe on varsin työläs: esimerkiksi EMPAD-hakemuksen valmistelu kesti kaksi kuukautta. Partneriorganisaatioita yksikkö on löytänyt aiemman yhteistyön, henkilökohtaisten – esimerkiksi konferenssimatkoilla syntyneiden – kontaktien sekä yhteydenottojen perusteella. Monenvälisissä hankkeissa hakemus ja hankesuunnitelma ovat niin yksityiskohdaisia, että hakemuksen mennessä läpi on toteuttamisvaiheeseen siirtyminen verrattain helppoa.

Johdon työpanoksen ja tuen rooli kansainvälisessä yhteistyössä nähdään OSET-yksikössä keskeisenä. Yksikköön on muotoutunut vahva kansainvälisen yhteistyön perinne innovatiivisen ja kansainvälisesti suuntautuneen johdon myötävaikutuksesta.

Hanketalous monenvälisissä hankkeissa

Monenvälisten hankkeiden koordinointi vie enemmän resursseja ja työpanosta kuin mitä hankerahoitus tuo ja mahdollistaa. Tämä lähtee OSET-yksikön päällikön mukaan jo siitä, että hankkeen suunnittelu vie helposti pari kuukautta eikä siihen saada rahoitusta. Toisekseen monenvälisissä hankkeissa yhteistyön peruslähtökohta on se, että hankerahoitus jaetaan tasaisesti partnereiden kesken. Koordinointiin ei osoiteta erillistä tukea ja tähän on hyvä osata varautua. OSET-yksikön hankkeisiin on saatu lisätukea omasta organisaatiosta. ELECT-hankkeessa on hyödynnetty myös erillistä levittämisavustusta siinä tuotetun käsikirjan suomentamiseen ja painatukseen. Kokonaistaloudellisesti hanketoiminta nähdään OSET-yksikössä kuitenkin kannattavana. Sen keskeinen merkitys on olennaisesti toisentyypinen kuin esimerkiksi taloudellinen tulos.

Hanketoiminnan tulokset ja vaikutukset OSET-yksikössä

OSETissa ollaan tyytyväisiä sen kansainväliseen hanketoimintaan, niin monenvälisiin ELECT- ja EMPAD-hankkeisiin ja niiden tuloksiin kuin muuhunkin kansainväliseen yhteistyöhön. Toiminta on ollut vaikuttavaa monella tasolla: esimerkiksi klubitaloverkoston laajeneminen on tuonut klubitalojen tarjoaman toiminnallisen tuen lukuisten uusien ihmisten saataville. OSET-yksikön toiminnan näkökulmasta hankkeissa on puolestaan saavutettu muun muassa seuraavia tuloksia:

- Kansainväliset verkostot ovat laajentuneet.
- Uudet työvälineet. Esimerkiksi hankkeisiin liittyvät konkreettiset tuotokset kuten tuetun opiskelun käsikirja tai kehitetyt kurssisisällöt ovat hyödynnettävissä myös jatkossa yksikön työskentelyssä. Myös monenvälisissä hankkeissa hyödynnetty työpakettiajattelu on hanketyöskentelyn ohella hyödynnettävissä henkilökunnan perustyössä.
- Yksikköön on perustettu hanketiimi. Tiimi tapaa kerran kuukaudessa, jolloin se käy läpi mm. hankeaikatauluja ja tarkastelee, voisivatko eri hankkeet hyötyä jotenkin toinen toisistaan.
- Henkilöstön osaaminen on kehittynyt monipuolisesti kielitaidosta projektiosaamiseen.

ELECT-hankkeessa havahduttiin seuraaviin monenvälisiä projektityöskentelyä kehittäneisiin seikkoihin:

- Hankkeelle on eduksi, että se on mahdollisimman fokuoitu ja että sen tavoite sekä suunnitelma ovat mahdollisimman yksinkertaisia. Koska osallistujat puhuvat eri äidinkieltä, on yksinkertaisiakin asioita helppo ymmärtää eri tavoin.
- Partneriorganisaatioiden taustoittamisesta on hankkeelle etua. Hankehallinnollisesti seuraa haasteita, jos mukana on organisaatioita (esim. yhdistyksiä), joilla ei ole taloudellista toimintaa tai omaa henkilökuntaa.
- Partneriorganisaation aiesopimuksen allekirjoittajana tulee olla taho, jolla on organisaatiossa nimenkirjoitus-oikeus ja joka ymmärtää, mihin organisaatio allekirjoituksella sitoutuu: jos organisaatiossa tulee hanketoimintaan vaikuttavia henkilövaihdoksia, on organisaatio yhä sitoutunut hankkeeseen.
- Projektihallinnon kanssa tulee olla erittäin tarkka. ELECTiin tehtiin komission tarkastus, jossa havahduttiin aukkoihin hankeasiakirjoissa. Asiakirjojen täydentäminen jälkikäteen on työlästä.

EMPADin myötä taas havahduttiin seuraavaan seikkaan: hankkeen onnistumista tukee merkittävällä tavalla se, että hankkeeseen onnistutaan rakentamaan partnereiden välistä yhteistyötä tukevia elementtejä. Ne nostavat yhteishenkeä. EMPADissa tällainen uusi elementti olivat kansalliset tiedotusseminaarit, jotka toteutettiin partneriorganisaatioiden välisenä parityönä.

Suomalaiset hankekumppaneina

Kulttuurien väliset erot tulevat hankkeissa esiin vaihtelevasti. OSET-yksikön päällikkö toteaa, että vaikka kulttuurit on erilaisia, ovat myös niiden ihmiset erilaisia. Ihmiset ovat yksilöitä, ja jokaiseen porukkaan mahtuu monenlaisia ihmisiä. OSETin monenvälisissä hankkeissa on ollut olennaista se, että niitä on sitonut yhteen klubitalotoimintaan tai mielenterveyskuntoutukseen liittyvä yhteinen kulttuuri.

Suomalaista toimintatapaa luonnehtii aikataulujen kunnioittaminen, luotettavuus, hyvät käytöstavat sekä toisten huomioon ottaminen. Klubitalotoiminnan näkökulmasta Suomi näyttäytyy asiantuntijamaana, sillä Suomessa on enemmän klubitaloja kuin muissa Euroopan maissa. Järjestelyjen ja vierailuiden näkökulmasta Suomea luonnehtivat pitkät välimatkat sekä se, että moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna Suomi on kallis maa. Myös kylmyys on yllättänyt monen vieraan.

Hanketoimintaan liittyvät kehittämisideat

OSETissa on noussut esiin yksi keskeinen hanketoimintaan liittyvä kehittämisidea: hyvien käytäntöjen leviämistä eri rahoitusmuotojen välillä voitaisiin kehittää. Esimerkiksi ESR ja EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma voisivat tehdä enemmän yhteistyötä keskenään järjestämällä esimerkiksi yhteisiä hyvien toimintamallien levittämistilaisuuksia.

Neuvot aloittelijoille

- Hanketoiminta voi olla helpompi aloittaa partnerina; sitä kautta saadusta hankekokemuksesta on hyötyä koordinoitavuudessa.
- CIMOn tiedottamista kannattaa seurata esimerkiksi olemalla mukana sen postituslistalla. Näin saa tietoa ohjelmakausista, kiinnostavista hankkeista sekä kansainvälisistä tapahtumista.
- Osallistukaa kiinnostaviin kansainvälisiin seminaareihin ja konferensseihin, niiden kautta löytää kansainvälisiä yhteistyökumppaneita ja kontakteja.
- Hankekumppaneita löytää hyvin myös osallistumalla kontaktiseminaareihin.
- Kääntykää kokeneempien puoleen ja kysykää.

3. Oulun aikuislukio

Oppilaitoksessa ollaan erittäin tyytyväisiä hankerahoitukseen ja sen avaamiin mahdollisuuksiin. Hanketoiminta on ollut taloudellista sekä taloudellisesti merkittävää. Pohjoissuomalaisena kouluna kuitenkin korostuu hankerahoituksen niukkuus ja rahoitukselta toivottaisiin joustavuutta: esimerkiksi matkakulut vievät enemmän resursseja kuin eteläsuomalaiselta oppilaitokselta. (Oulun aikuislukio)

Aktiivinen aikuislukio

Oulun aikuislukio on osallistunut vuodesta 2006 lähtien kolmeen Grundtvig-oppimiskumppanuuteen sekä kolmeen Nordplus Aikuiskoulutushankkeeseen; lisäksi henkilöstölle on myönnetty useita Grundtvig-liikkuvuusapurahoja.

Oulun aikuislukio kuuluu aktiivisimpiin kansainväliseen toimintaan osallistuneisiin aikuislukioihin. Lisäksi Oulun aikuislukiolaiset ovat osallistuneet aktiivisesti puhujan roolissa erilaisiin kansainvälistä yhteistyötä käsitteleviin tapahtumiin jakaen niissä hankekokemuksiaan sekä hankkeissa kertynyttä asiantuntemustaan. Aikuislukiolta todetaankin, että heille tämänkaltaisen osallistuminen ja vaikuttaminen on tärkeää. Koska omat kokemukset kansainvälisestä yhteistyöstä ovat olleet niin myönteisiä, haluavat he kertoa hanketoiminnan avaamista erilaisista mahdollisuuksista myös muille.

Oulun aikuislukion kansainvälinen yhteistyö kattaa CIMOn hallinnoimien ohjelmien lisäksi yhteistyösopimuksen baltialaisten aikuislukioiden kanssa. Toimintamuodot linkittyvät toisiinsa, sillä hanketoiminta on myötävaikuttanut Baltia-yhteistyön viriämiseen. Sopimuksen piirissä on samoja kumppaneita, joiden kanssa Oulun aikuislukio on tehnyt Grundtvig- ja Nordplus-hankkeita.

Haastateltavat painottavat, että aikuislukioiden kohdalla kansainvälisen yhteistyön merkitys korostuu erityisellä tavalla. Aikuislukiot ovat yleissivistäviä oppilaitoksia, joista valtaosa Suomessa on nuorten oppilaitoksia. Kotimaiset koulutusmahdollisuudet eivät aina pysty vastaamaan aikuiskoulutukselliseen tarpeeseen yleissivistävän koulutuksen puolella. Oulun aikuislukion kansainväliset hankkeet ovatkin kohdistuneet pääasiassa opettajien täydennyskoulutukseen ja vertaismentorointiin. Keskeisiä hanketeemoja ovat olleet

1. aikuiskouluttajuus
2. erityinen tuki; ts. kuinka tukea opiskelijoita, joilla on erityisiä tarpeita sekä
3. tieto- ja viestintätekniiset taidot.

Kansainvälisen hankeyhteistyön alkaminen ja kehittyminen Oulun aikuislukiossa

Oulun aikuislukion kansainvälinen hanketoiminta lähti nouseeseen 2000-luvun puolessa välissä, kun nopea yhteiskunnallinen ja tietotekninen muutos nostivat esiin kehittämistarpeita myös aikuislukioiden toiminnassa. Kun aikuislukiot muodostavat Suomessa harvan oppilaitosverkoston ja aikuiskoulutus on yleissivistävän koulutuksen alueella marginaalissa, on aikuislukiotoiminnan kehittämiseksi vaikeaa saada omaa täsmärahoitusta ja vaihtoehtoisten kehittämisrahoitusmuotojen merkitys korostuu. Haastateltavat luonnehtivatkin, että olennaista kansainvälisen hanketoiminnan käynnistymisessä oli tarpeen ja tahtotilan herääminen. Pian löydettiin kiinnostava vankilaopetuksen kontaktiseminaari Englannista ja Oulun aikuislukion ensimmäinen Grundtvig-hanke, PADDLE, sai alkunsa.

Toisena keskeisenä kansainvälistä hanketoimintaa eteenpäin sysänneenä tekijänä haastateltavat nostavat esiin aikuislukioiden kattojärjestön, sen aktiivisen Baltia-yhteistyön sekä kansainväliseen yhteistyöhön innostamisen. Alan valtakunnallisilla päivillä on ollut balttivieraita ja aikuislukion yhteistyö monen vakiintuneen kumppanin kanssa on lähtenyt muotoutumaan tätä kautta. Päivillä on esimerkiksi muodostettu ystävyyskoulupareja, jotka ovat ruokkineet monenlaista yhteistyötä.

Kolmanneksi haastateltavat nostavat esiin erilaisissa tapahtumissa syntyneiden henkilökohtaisten kontaktien merkityksen. Yhteydet ovat tuottaneet toimintaan jatkuvuutta ja kannatelleet sitä eteenpäin. Esimerkiksi aikuislukion ensimmäinen Nordplus-hanke, ILPAIT, lähti liikkeelle yhteydenotosta Jelgavan aikuislukiosta. Oulu taas pyysi mukaan Haapsalun aikuislukiota, joka on sen ystävyyskoulu. Lopuksi mukaan liittyi vielä Tallinnan aikuislukio.

Neljänneksi haastateltavat toteavat, että myös hankkeet ovat sysänneet hanketoimintaa eteenpäin. Aikuislukion PADDLE-hanke keskeytyi, kun kumppaneita tippui silloisilla rahoituksen hakukierroksilla pois. Hanke oli kuitenkin ehtinyt antaa kimmokkeen kansainväliseen yhteistyöhön ja vaikutti siten Oulun aikuislukion toimintaan merkittäväällä tavalla. Sittemmin hankkeiden kohdalla on käynyt usein niin, että hankkeen päättyessä on virinnyt uusia kehittämisideoita, jotka sysäävät uusia hankkeita liikkeelle.

Haastateltavat luonnehtivat, että 2000-luvun kuluessa hanketoiminta on muuttunut siten, että se on vilkastunut, siihen liittyen tehdään nykyisin alueellista yhteistyötä ja suurempi osa opettajista osallistuu hankkeisiin. Toiminta oli alkuvaiheessa myös henkilöityneempää kuin nykyisin. Nykyisellään kansainvälisyydestä ja kansainvälisestä hanketoiminnasta on tullut aikuislukion arkea ja samalla tietoisuus hanketoiminnan mahdollisuuksista on muuttunut. Haastateltavat näkevät aikuislukion kansainvälisen yhteistyön muuttuneen myös strategisemmaksi. Sitä linjaa keskeisellä tavalla Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuritoimen kansainvälisyysstrategia kuten seudun koulujen kansainvälistä toimintaa yleisemminkin. Alueellisen yhteistyön tiivistymisestä kertoo puolestaan esimerkiksi vankilaopetuksessa hyväksi käytännöksi vakiintunut aikuislukion ja Oulun vankilan kumppanuus hankkeisiin osallistumisessa, vetovastuuta vuorotellen.

Henkilökunnan ja opiskelijoiden osallistuminen kansainväliseen hankeyhteistyöhön Oulun aikuislukiossa

Oulun aikuislukion hanketoiminnan kohderyhmänä ovat olleet pääasiassa opettajat. Opetushenkilöstö osallistuu hankkeisiin niiden teemojen ja oman opetusalan perusteella. Nykyisin hanketyöskentelyssä, esimerkiksi hankehakemusten laadinnassa, hyödynnetään myös aikuislukion kansainvälisyys- sekä vankilaopetustiimejä. Kun usealle henkilölle on kertynyt kansainvälistä kokemusta, saadaan sitä hyödynnettyä parhaiten työskentelemällä tiimeinä.

Haastateltavat toteavat, että oppilaitoksen johdolla ja sen antamalla tuella on keskeinen merkitys hanketoiminnan onnistumisessa. Oulun aikuislukion rehtori on suhtautunut kansainväliseen hanketoimintaan hyvin myönteisesti ja mahdollistanut toiminnan – tarvittaessa myös lisäresurssien muodossa. Rehtori osallistuu myös konkreettisiin hanketoimintoihin kuten hankekokouksiin ja vierailuihin.

Hankeyhteistyön käynnistyminen ja siihen liittyvä päätöksenteko

Hanketoimintaa lähdetään Oulun aikuislukiossa suunnittelemaan ajankohtaisen tarpeen perusteella. Hankeidean voi esittää henkilökunnasta kuka tahansa. Tämän jälkeen aletaan etsiä sopivia instrumentteja ja rahoitusvaihtoehtoja tarpeeseen vastaamiseksi. Kun sopiva hanke löytyy joko hankelistorien, sähköpostilistorien tai yhteydenottojen avulla, suhteutetaan sitä teemaan liittyvässä tiimissä Oulun aikuislukion perustehtävään ja tarkastellaan, kuinka hanke vastaa sitä. Jos hanketta puolletaan, tulee sille saada myös sivistys- ja kulttuuritoimen lupa. Kun hankkeisiin sisältyy koulukohtaisia kustannuksia, jotka koskettavat koulun määrärahoja, tulee hankkeille tämän vuoksi saada kaupungin hyväksyntä. Jos hanke saa hyväksynnän, alkaa hakuprosessi. Haastateltavat kuvailevat, että hankekokemuksen myötä myös hakuprosessiin liittyvät toimintatavat ovat kehittyneet. Tiimien lisäksi hakemuksissa on hyödynnetty esimerkiksi yhteiskirjoittamista partnereiden kesken.

Oulun aikuislukio on toiminut hankkeissa pääasiassa partnerina, mutta myös koordinaattorikokemusta on kertynyt, erityisesti Nordplus-hankkeista. Nykyisin aikuislukio saa jonkin verran yhteydenottoja kansainväliseen yhteistyöhön liittyen ja tarvittaessa niitä ohjataan eteenpäin esimerkiksi alueellisessa verkostossa. Näin käynnistyi esimerkiksi Oulun vankilan viimeisin Grundtvig-hanke.

Hanketalous

Oulun aikuislukiossa ollaan erittäin tyytyväisiä hankerahoitukseen ja sen avaamiin mahdollisuuksiin. Hanketoiminta on ollut taloudellista sekä taloudellisesti merkittävää. Pohjoissuomalaisena kouluna kuitenkin korostuu hankerahoituksen niukkuus, ja rahoitukselta toivottaisiin tämänkaltaiset seikat huomioon ottavaa joustavuutta: esimerkiksi matkakulut vievät helposti enemmän resursseja kuin eteläsuomalaiselta oppilaitokselta.

Haastateltavat korostavat, että tuloksiin suhteutettuna hankerahoituksella on saatu paljon myönteistä aikaiseksi. Lisätukea kansainväliseen yhteistyöhön ja hanketoimintaan on saatu aikuislukion omista määrärahoista. Omalla rahoituksella on esimerkiksi järjestetty maahanmuuttajataustaisten aikuisten peruskoulutukseen liittyvää täydennyskoulutusta, johon on sisältynyt kansainvälinen opintomatka. Etälukioverkosto on saanut myös muuta tukirahoitusta, mutta tuki on osoitettu koko verkostolle.

Kansainvälisen hankeyhteistyön tulokset ja vaikuttavuus Oulun aikuislukiossa

Haastateltavat korostavat, että vaikka Oulun aikuislukion kansainvälisen hanketoiminnan pääasiallisena kohteena ovat olleet opettajat, ovat vaikutukset olleet usein sellaisia, että ne koskettavat koko oppilaitosyhteisöä. Aikuislukio pyrkii hanketoiminnassaan aina siihen, että se on sitouttavaa, motivoivaa ja vaikuttavaa ja että se tukee aikuislukion perustehtävän toteuttamista. Keskeisiä tuloksia ja vaikutuksia ovat muun muassa seuraavat:

- Henkilöstön osaaminen, mm. kielitaito, pedagoginen osaaminen sekä verkostoitumistaidot ovat kehittyneet ja ammatillinen identiteetti vahvistunut. Hankkeissa saadut tietotaidot ovat hyödynnettävissä myös organisaation muussa toiminnassa. Työn tekeminen on tehostunut ja esimerkiksi verkostoituminen kotimaassa on helpottunut kansainvälisen kokemuksen myötä.
- Uudet verkostot, tuttavuudet ja ystävät.
- Konkreettiset hanketuotokset ja kehittämisenäkemykset. Esimerkiksi viimeisimmässä vankilaopetushankkeessa, Effective Induction for Prison Teachers, laadittiin uuden vankilaopettajan perehdyttämisosas. PADDLE-hankkeen yhteydessä käynnistetty englanninkielinen keskustelukerho toimii edelleen esimerkiksi kansainvälisille vierailuille suuntaavan henkilökunnan tukena.
- Jakamiseen ja vertaistukeen liittyvät kokemukset. Kokemusten jakaminen liittyen aikuiskoulutukseen yleisivistävän koulutuksen alueella on ollut monella tavalla tärkeää ja antoisaa Oulun aikuislukiolle.
- Oman oppilaitoksen sekä aikuislukioiden näkyvyyden ja tunnettuuden kasvaminen. Haastateltavat toivovat, että kansainvälisen yhteistyön myötä Oulun aikuislukio näyttäytyy vireänä oppilaitoksena, joka kehittää aktiivisesti toimintaansa ja seuraa kansainvälistä kehitystä. Samalla he toivovat, että esim. erilaiset konferenssi-osallistumiset ja hanketoimintaan liittynyt lehtikirjoittelu ovat vahvistaneet aikuislukio toiminnan tunnettuutta Suomessa.

- Organisaation kehittyminen. Haastateltavat näkevät, että aikuislukio on hyötynyt edellä kuvatuista tuloksista ja vaikutuksista monin eri tavoin ja kokonaisuutena ne ovat kehittäneet koko organisaatiota merkittävästi. Organisaation toiminta on myös tiivistynyt, kun hankkeita toteutetaan yhteistyössä. Lisäksi osa hanketeemoista, esimerkiksi erityisen tuen teema, on siirtynyt organisaation koko toimintaa läpäiseväksi teemaksi ja kehittänyt näin aikuislukion perustehtävää ja sen toteuttamista.

Suomalaiset hankekumppaneina

Haastateltavat toteavat, että monikulttuurinen yhteistyö on ollut antoisaa ja sujunut pääasiassa erittäin hyvin. Hanketoiminnassa he ovat havahtuneet siihen, että suomalaisten oppilaitosten henkilökunta on korkeasti koulutettua ja kielitaitoista. Hankekumppaneina suomalaiset ovat toisaalta kiinnostavia ja tuovat hankkeisiin pohjoismaisen hyvinvointivaltion näkökulmaa; toisaalta vähän tylsiä, koska suhtautuminen sääntöihin ja aikatauluihin on tiukka. Suomalaiset näyttävät hankkeissa rehteinä, tuloksellisina ja tehokkaina. Haastateltavat toteavat, että toisinaan hanketyössä saakin kamppailla omien suhtautumistapojensa kanssa, kun kaikki eivät suhtaudu esimerkiksi aikatauluihin tai sääntöihin samoilla tavoin ja esimerkiksi koordinaattorina toimiessa raportteja voi joutua karhuamaan kerta toisensa jälkeen.

Kansainvälisen hankeyhteistyön arviointia ja siihen liittyvät kehittämisideat

Oulun aikuislukio näkee hankkeensa onnistuneina. Myös keskeytynyt PADDLE oli onnistunut hankekokemus, sillä sekin ehti synnyttää näkyviä hanketuloksia, kontakteja, kokemusta hanketyöskentelystä sekä kipinän kansainväliseen hankeyhteistyöhön.

Haastateltavat näkevät, että hanketoimintaa voitaisiin kehittää ensinnäkin rahoituksen osalta matkakuluihin liittyvien käytäntöjen osalta, toiseksi aikuislukiot hyötyisivät kahdenvälisistä hankkeista. Harvinaislaatuisten organisaatiotyyppien on toisinaan vaikeaa löytää partnereita, jolloin kahdenvälisen hankkeiden avulla olisi mahdollista saada halvemmalla ja tehokkaammin tulosta aikaan.

Neuvot aloittelijoille

- On tärkeää, että hanketoimintaan osallistuvan organisaation sisällä on jaettu käsitys hankkeeseen liittyvistä vastuista, velvollisuuksista ja kustannuksista.
- Pienikin tiimi riittää. Kaikkia ei tarvitse saada hanketoimintaan mukaan, ja vähitellen innostuneiden porukkakin voi kasvaa.
- Kielitaidon ei tarvitse olla täydellinen. Luovien ongelmanratkaisutilanteiden avulla pääsee pitkälle ja kielitaitokin kehittyy osallistumalla.
- CIMOsta saa apua, tukea ja rohkaisua ja sen puoleen voi aina kääntyä.

4. Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK

Hanketoiminta on 15 vuoden aikana muuttunut huomattavasti. Kansainvälinen toiminta on tullut koko ajan enemmän painopisteeseen. Kokonaisuutena se on muuttunut strategisemmaksi, systemaattisemmaksi, päämäärätietoisemmaksi sekä resursoidummaksi. (TAKK)

Kansainvälisyys erottamattomana osana aikuiskoulutuskeskuksen perustehtävää

Tampereen aikuiskoulutuskeskus on osallistunut vuodesta 2006 lähtien seitsemään Leonardo da Vinci -hankkeeseen ja yhteen Grundtvig-oppimiskumppanuuteen, ja sen henkilöstö on saanut kymmenen Grundtvig-täydennyskoulutusapurahaa.

TAKK:n kansainvälinen hankeyhteistyö on kasvanut kasvamistaan viime vuosien aikana. Viimeisimpien EU:n Elinikäisen oppimisen- ja Nordplus-ohjelmakausien aikana sillä on ollut yhteensä peräti 19 toimintoa. Tämän lisäksi sillä on ollut lukuisia kansallisia ESR- ja EAKR-hankkeita.

TAKK:n kansainvälinen hanketoiminta alkoi heti ensimmäisten ohjelmakausien käynnistyttyä 1990-luvulla. Nykyisellään kansainvälisyys on erottamaton osa oppilaitoksen perustehtävää. Se on kehittämistä, TAKK:n projekti-johtaja luonnehtii. Kansainväliset asiat sijaitsevatkin TAKK:ssa hallinnollisesti kehittämissyksikössä. Laaja-alaisen hanketoiminnan avulla on työstetty TAKK:ssa mitä moninaisimpia teemoja. Keskeisimpiä niistä ovat olleet muun muassa

- Monimuotoisuus ja monikulttuurisuus.
- Osaamisen kehittäminen, erityisesti liittyen kansainvälistymiseen.
- Tieto- ja viestintäteknologia.
- Toimi- ja koulutusalaan liittyvät teemat kuten korjausrakentaminen, sähköverkot ja maahanmuuttajakoulutukseen liittyvät teemat.

Kansainvälisen hankeyhteistyön alkaminen ja kehittyminen TAKK:ssa

Organisaation kansainvälisen hanketoiminnan varhaisen käynnistymisen taustalla ovat vaikuttaneet merkittäväällä tavalla yksittäiset aikaansa seuranneet, innostuneet ja innovatiiviset kehittäjähenkilöt. Kansainvälinen yhteistyö oli alkuvaiheissaan nykyistä henkilöityneempää ja yksittäisten henkilöiden verkostoilla oli suurempi painoarvo.

TAKK:n nykyinen projekti-johtaja on työskennellyt TAKK:ssa hankkeiden parissa vuodesta 1997. Hän luonnehtii, että kuluneiden 15 vuoden aikana TAKK:n hanketoiminta on muuttunut huomattavasti. Kansainvälinen toiminta on tullut koko ajan enemmän painopisteeseen. Kokonaisuutena se on muuttunut strategisemmaksi, systemaattisemmaksi, päämäärätietoisemmaksi sekä resursoidummaksi. Kansainvälisyys huomioidaan nykyisin näkyvämmällä tavalla organisaation toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa ja budjetissa, hankkeet puntaroidaan strategiaa vasten ja lopulliset päätökset hanketoiminnan käynnistämisestä tehdään johtoryhmässä. Kansainvälinen yhteistyö on nykyisin myös asiakaslähtöistä perustuen osaltaan TAKK:n asiakasorganisaatioissa esiin nouseviin tarpeisiin, joita nykyinen nopeasti muuttuva globaali toimintaympäristö sysää liikkeelle ennen näkemättömillä tavoilla.

Keskeisinä hanketoimintaa ohjaavina ja rakenteistavina työvälineinä TAKK:ssa toimivat nykyisin organisaation kansainvälisen toiminnan suunnitelma, kansainvälisyysstrategia sekä vientistrategia. Kansainvälisyysstrategia sisällytettiin pitkään organisaation päästrategiaan, mutta nykyisin sekin on oma asiakirjansa. Kansainvälistä hankeyhteistyötä tehdään myös suuremmalla porukalla kuin esimerkiksi vielä 2000-luvun alussa. Kuluneiden vuosien varrella organisaation toimialat ovat saaneet omat kv-vastaavansa ja TAKK:iin on muodostettu kansainvälisten asioiden tiimi.

TAKKilaisten osallistuminen kansainväliseen hankeyhteistyöhön

TAKKIn hanketoiminnan lähtökohtana on se, että hankkeet toteutetaan oppilaitoksen toimi- ja koulutusaloilla. Esimerkiksi erillistä hankeyksikköä TAKKissa ei ole. Hanketoiminta on integroitu oppilaitoksen yksiköiden toimintaan, ja hankkeiden vastuuvetäjät löytyvätkin aina TAKKIn toimintayksiköistä. Projektijohtaja painottaa, että integrointi palvelee myös kansainvälisen osaamisen leviämistä ja hiljaisen tiedon siirtymistä yksiköissä: osaaminen leviää luontevasti osana yksiköiden perustoimintaa. Kun kansainvälinen osaaminen ei ole lähtökohtaisesti riippuvainen yksittäisistä ihmisistä, toiminta ei ole niin haavoittuvaa ja sitä luonnehtii jatkuvuus.

Osallistumisessa hanketoimintaan on eroja koulutusalojen välillä. Tähän vaikuttaa muun muassa koulutusalan koulutuspäällikön aktiivisuus. Joillakin aloilla on konkariaktiiveja, jotka hakevat yksiköihinsä säännöllisesti uusia hankkeita. Lisäksi eri aloilta löytyy yksittäisiä innostujia. Yksiköiden henkilöstön osallistuminen hankkeisiin riippuu hanketeemasta sekä ihmisten omasta intressistä ja aktiivisuudesta. Esimerkiksi TAKKIn sähköverkkopuolella on ollut hankkeita, joihin lähes koko koulutusala on osallistunut. Monikulttuurisuushankkeet puolestaan ovat voineet levitä koko oppilaitokseen esimerkiksi sisäisten koulutusten muodossa.

Projektijohtaja pohtii, että kehittämistoiminnan perushaaste on se, kuinka uusia ihmisiä aktivoidaan osallistumaan. TAKKissa osallistumista on tuettu muun muassa tuoreen liikkuvuushankkeen avulla, joka on kohdennettu erityisesti kouluttajille, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet kansainväliseen yhteistyöhön. Lisäksi TAKKissa järjestetään kaikille avoimia kansainvälistä toimintaa käsitteleviä aamuinfoja neljää kertaa vuodessa. Tiedottamista tehdään myös yksikkökohtaisten kokousten yhteydessä, jolloin tavoitetaan kerralla suuri joukko ihmisiä. Aktivoinnissa on hyödynnetty myös henkilöstöhallintojärjestelmää, johon on sisällytetty mahdollisuus kartoittaa omaa kansainvälistä osaamistaan sekä viestiä kiinnostuksesta osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Tietoisuus kansainvälisen toiminnan avaamista mahdollisuuksista ja innostus toimintaa kohtaan ovatkin kasvaneet viime vuosien aikana ja uutta henkilöstöä on tullut mukaan toimintaan jatkuvasti lisää.

TAKKIn kansainvälisten hankkeiden pääasiallisena kohteena on ollut henkilöstö ja sen osaamisen kehittäminen; opiskelijat ovat olleet lähinnä välillinen kohderyhmä. TAKKIn asiakasorganisaatiot puolestaan ovat osallistuneet hankkeisiin pilotoimalla niissä kehiteltyjä välineitä. Projektijohtaja kuvailee, että tulevaisuudessa myös opiskelijoiden osallistamiseen halutaan panostaa enemmän. Aikuisopiskelijoiden osallistamisen lähtökohtia TAKKissa ovat työelämälähtöisyys, henkilökohtaistaminen ja joustava opetussuunnitelmatyö.

Organisaation johdolla on tärkeä rooli kansainvälisessä yhteistyössä ja sen onnistuneessa hyödyntämisessä organisaation kehittämisessä. Projektijohtaja kuvailee, että TAKKissa on ollut visionäärisiä johtajia, jotka ovat ymmärtäneet kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet ja kannustaneet siihen. Johtajamuutoksen myötä kansainvälisyys on otettu TAKKissa entistä strategisemmin huomioon ja organisaation koko henkilöstöä, johto mukaan lukien, on sitoutettu uusin tavoin kansainväliseen yhteistyöhön. Esimerkiksi projektijohtaja kutsutaan säännöllisin väliajoin johtoryhmän kokouksiin: kertomaan, keskustelemaan ja haastamaan. Menestyksekkäs kansainvälinen toiminta perustuu olennaisella tavalla avoimeen ja vuorovaikutusta tukevaan organisaatiokulttuuriin, jossa huomiota kiinnitetään myös johdon sitoutumiseen.

Hankeyhteistyön käynnistyminen ja siihen liittyvä päätöksenteko

TAKKIn hankesalkut rakennetaan kokonaisuuksina siten, että ne muodostavat jatkumon ja hankkeet sisältöineen tukevat toisiaan. Hankeideat perustuvat ajankohtaisiin tarpeisiin. Ne nousevat oppilaitoksen arkipäivästä sekä erityisesti asiakkaiden tarpeista. Niitä voi esittää kuka tahansa henkilökunnasta. Idean muotoutumisen jälkeen sitä voidaan aiheeseen liittyvässä tai sen pohjalta kootussa tiimissä. Tämän jälkeen projektijohtaja etsii sopivat instrumentit ja kokoonpanon idean toteuttamiseen. Koska TAKKIn projektijohtajan toiminta kattaa myös innovoinnin ja ennakkoinnin, on ideoiden tunnusteleminen ja liikkeelle sysääminen osaltaan hänen vastuullaan. Kun hankeaihio on kasassa, esittelee projektijohtaja sen johtoryhmässä, joka tekee lopullisen päätöksen hanketyöhön ryhtymisestä.

Prosessi ideasta suunnitelmaksi, suunnitelmasta hakemukseksi ja hakemuksesta toteuttamiseen on yllättävän pitkä. Projektijohtaja painottaakin, että kansainvälinen hanketoiminta ei ole nopean kehittämisen väline. Se perustuu pitkäjänteiseen suunnitteluun ja strategisesti määriteltyyn pitkän tähtäimen kehittämistarpeeseen.

TAKK toimii nykyisin hankkeissa pääasiassa koordinaattorina, jolloin se pystyy ottamaan suuremman roolin kehittämisprosessin suunnittelussa. Yhteistyöhön liittyviä yhteydenottoja TAKK saa nykyisin paljon, ja mielekkäät partneripyynnöt otetaan myös aina jatkokäsittelyyn. Hyvien hanketoimintatapojen mukaisesti TAKKista ohjataan heille kohdennettuja partneripyyntöjä tarvittaessa myös eteenpäin hankkeeseen sopivan partnerin löytymiseksi. Vuosien varrella TAKKille on muodostunut vakiintunut, noin kymmenen yhteistyökumppanin verkosto, jonka kanssa tehdään yhteistyötä tasaisin väliajoin. Samalla se hakee päämäärätietoisesti uusia yhteistyökumppaneita kehittämistyössä tarvittavan innovatiivisuuden ruokkimiseksi.

Hanketalous

TAKK on tyytyväinen hankerahoitukseen ja siihen, mitä rahoitus on mahdollistanut. Yksittäisen hankkeen näkökulmasta rahoitus on kuitenkin niukka ja riittää harvoin kattamaan koko hankkeen huolellisesta seurannasta ja allokoinnista huolimatta. Niukkuus korostuu koordinoitavuudessa: hankeverkoston ylläpitäminen ja viestintä vievät yllättävän paljon resurssia, mutta siihen ei myönnetä lisätukea, vaan hankerahoitus jaetaan tasaisesti partnereiden kesken. Lisätukea hanketoimintaan on saatu omalta organisaatiolta. Projektijohtaja painottaakin, että jo tästä syystä hankkeiden tulee olla tarkkaan harkittu osa muuta toimintaa: strategisia askelia osana pitkän tähtäimen kehittämistyötä. Tällöin pienikin hankerahoitus on lisäarvo.

Projektijohtaja arvioi, että TAKKin hanketoiminnan panos-tuotos -suhde on kokonaisuutena ollut kannattava. Merkinä tästä voinee pitää jo sitä, että kansainvälisen toiminnan on ollut mahdollista laajentua. Tukemalla hankkeissa tehdyn kehittämistyön juurtumista organisaatioissa sekä panostamalla hanketuotosten tuotteistamiseen on hanketoiminta tuottavaa pitkällä aikavälillä.

Kansainvälisen hankeyhteistyön tulokset ja vaikuttavuus TAKKissa

TAKKin kansainvälinen hanketoiminta on synnyttänyt monenlaisia tuloksia ja vaikutuksia. Keskeisimpinä tuloksina ja vaikutuksina projektijohtaja nostaa esille muun muassa seuraavat:

- Laajakirjoinen henkilöstön osaamisen kehittyminen, joka heijastuu TAKKin opiskelijoihin ja asiakasorganisaatioihin. Esimerkiksi henkilöstön substanssi-, verkostoitumis- ja monikulttuurinen osaaminen sekä kieli-, tiimi- ja viestintätaidot ovat kehittyneet. Liikkuvuuksien keskiössä ovat olleet EU:n määrittelemät avaintaidot.
- Toiminta-alueen yritysten kansainvälisyys on vahvistunut.
- Konkreettiset hanketulokset ja -tuotokset kuten uudet koulutusohjelmat ja työvälineet oppilaitokselle sekä asiakasorganisaatioille. Esimerkiksi sähköverkkopuolella on tuotettu sähkökenttä koulutuksen tueksi, monikulttuurisuushankkeissa erilaisia käsikirjoja ja koulutusmateriaaleja jne. Jotkin hankkeet kuten em. monikulttuurisuushankkeet ovat kehittäneet oppilaitosta kokonaisvaltaisesti. Niiden myötä TAKKissa on esimerkiksi laadittu yhdenvertaisuussuunnitelma. Erilaiset hanketuotokset ovat käytettävissä jatkossa eri tavoin ja hyödynnettävissä myös viennissä.
- Profilerin, brändin ja markkina-arvon vahvistuminen alueellisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti. Hanke-toiminta on monella tapaa hyvä osoitus siitä, että joitakin asioita kannattaa tehdä, vaikka ne eivät toisikaan suoranaista taloudellista lisäarvoa.

Suomalaiset hankekumppaneina

Projektijohtaja arvioi, että suomalaiset näyttävät kiinnostavina, asiantuntevina ja luotettavina hankekumppaneina. Esimerkiksi suomalainen koulutusjärjestelmä ja PISA-menestys nähdään edelleen kiinnostavina myös Euroopassa. Samalla suomalaiset näyttävät mitä todennäköisimmin myös tosikkomaisina hankekumppaneina, koska aikataulut, rahoitusasiat ja säännöt otetaan vakavasti. Esimerkiksi TAKKin koordinoitumalliin kuuluu, että partnereille ei jaeta rahoitusta edeltä käsin vaan vasta sitten, kun tarvittavista asioista on raportoitu koordinaat-

torille. Tällainen toimintatapa ei välttämättä miellytä kaikkia. Monikulttuurisessa ympäristössä työskenteleminen kasvattaa kaikkia osapuolia. Erilaisten toimintatapojen kohtaaminen pakottaa kiinnittämään huomiota omiin toimintatapoihin ja kehittämään niitä.

Kansainvälisen hankeyhteistyön arviointia ja siihen liittyvät kehittämisideat

Valtaosa TAKKIn hankkeista on ollut erittäin onnistuneita ja niiden tuloksiin on oltu TAKKissa tyytyväisiä. Valtaosan hankemäärään mahtuu kuitenkin myös vähemmän onnistuneita hankkeita. Kun muutos on nopeaa, on joidenkin hankkeiden kohdalla käynyt esimerkiksi niin, että hankkeen päättyessä sen aihe ei enää olekaan ollut niin relevantti kuin hankkeeseen ryhdyttäessä.

Tärkeää hanketoiminnan ymmärtämisen kannalta on kysyä, mikä lopulta on epäonnistunut hanke. Vaikka hankkeen lopputulema ei välttämättä olisikaan enää relevantti, on hankeosapuolten osaaminen kehittynyt hankkeen aikana ja siitä on heille hyötyä jatkossa.

Kansainväliseen toimintaan liittyviä kehittämisideoita projektijohtaja nostaa esiin kolme:

- Hankkeissa kehittämisen painopisteessä on vaihteleva teema ja siihen liittyvä kehittämistarve, joka tuo yhteistyökumppanit yhteen. Osallistuvat organisaatiot kehittyvät ikään kuin hanketoiminnan sivussa. Aikuiskoulutuskentällä on tarvetta myös organisaatioiden kansainvälistymiseen suunnatulle tukirahoitukselle. OPH myöntää tällaista rahoitusta esimerkiksi ammatilliseen perusopetukseen, mutta ei aikuiskoulutukselle.
- Grundtvig- ja Leonardo da Vinci -ohjelmien hankeperiodi on lyhyt. Hanketoiminnan liikkeellelähtöä tehostaisi, mikäli ennen hankkeen varsinaista alkamista olisi hyödynnettävissä tukirahoitusta hanketoimijoiden väliseen tutustumisperiodiin, jossa tutustumisen ohella kirkastettaisiin yhteistä tavoitetta. Tutustumisjakso voisi tarkoittaa esimerkiksi muutamaa tapaamista.
- Aikuiskoulutus voisi hyötyä monipuolisemmista liikkuvuuteen liittyvistä yksilöllisistä rahoitusinstrumenteista. Kun kouluttautuminen tapahtuu paljolti työn ohessa, on ryhmiä vaikea saada liikkeelle.

Neuvot aloittelijoille

- Hanketoiminnassa tarvitaan visiota ja päämäärätietoisuutta, mutta myös hyvää asennetta, intohimoa ja kykyä heittäytyä.
- Yksittäisessä hankkeessa tarvitaan jaettu käsitys siitä, mitä ollaan tekemässä kuten myös organisaation sisäisistä vastuista ja velvollisuuksista. Tähän sisältyy määrätty taho, joka vastaa hankkeen etenemisestä.
- Hankkeet eivät ole nopean kehittämisen väline. Tämän vuoksi hankkeet kannattaa integroida organisaation perustehtävään sekä kiinnittää organisaatiossa huomiota keinoihin jakaa kansainväliseen osaamiseen liittyvää hiljaista tietoa.
- Benchmarkatkaa organisaatioita, joilla on jo hankekokemusta ja hakeutukaa niiden kanssa yhteistyöhön.
- Kaikenlaisista tukiverkostoista on hanketoiminnassa hyötyä. Panostakaa alueellisen yhteistyöverkoston rakentamiseen kansainvälisen verkoston rinnalla.
- Osallistukaa aktiivisesti esimerkiksi CIMOn järjestämään toimintaan ja seuratkaa CIMOn tiedottamista. Sitä kautta löytää kiinnostavia hankkeita ja partnereita.
- Kysykää aina, kun on kysyttävää, esimerkiksi CIMOsta tai hanketoiminnassa mukana olleilta.

Liite 1: Haastatteluteemat

1 Organisaation taustat

- Organisaationne suuruus: henkilöstön ja opiskelijoiden määrä, budjetti ja toiminta-alue

2 Ohjelmiin osallistuminen

- Mihin kansainvälisiin hankkeisiin organisaationne on osallistunut?
- Millaisia muita kansainväliseen toimintaan liittyviä apurahoja organisaationne on mahdollisesti saanut?

3 Teemat

- Mitkä ovat olleet pääasialliset teemat, joita organisaatiossanne on työstyetty kansainvälisen toiminnan avulla?

4 Aloitus ja eteneminen

- Miten kansainvälinen toiminta alkoi ja mikä antoi siihen sysäyksen?
- Entä miten jatkettiin? Miten nykyinen kansainvälinen toiminta eroaa alkuvaiheesta?

5 Henkilöt kansainvälistymisessä

- Ketkä ovat osallistuneet kansainvälisiin toimintoihin: kuinka monta opetushenkilöstöön kuuluvaa, entä opiskelijoiden osallistuminen?
- Onko osallistuneessa henkilöstössä ollut muutoksia?
- Millainen on ollut johtajan rooli?

6 Päätöksenteko

- Miten päätökset kansainväliseen toimintaan osallistumisesta syntyvät organisaatiossanne?

7 Talous

- Saadaanko kansainvälisistä ohjelmista riittävästi tukea toimintoihin?
- Miten mahdollinen täydentävä rahoitus on organisoitu?
- Näettekö organisaatiossanne kansainvälisen toiminnan taloudellisena eli onko panos-tuotos -suhde oikea?

8 Vaikuttavuus ja tulokset

- Mitä tuloksia kansainvälisestä toiminnasta on organisaatiossanne saatu?
- Vaikutukset opettajiin, muuhun henkilöstöön ja opiskelijoihin: esim. mitä valmiuksia, tietoja tai taitoja henkilöstö on kehittänyt kansainvälisen toiminnan avulla (organisaatioon, työtapoihin, uusia kursseja tms.)?
- Millaisina näette toiminnan vaikutukset organisaationne toiminta- ja lähiympäristöön?
- Onko kansainvälisestä toiminnasta saatu ideoita organisaationne toiminnan kehittämiseksi? Jos on, miten ne on viety käytäntöön?
- Luonnehtisitteko hankkeita, joihin organisaationne on osallistunut, onnistuneiksi?
- Onko organisaatiossanne noussut esiin kansainväliseen hanketoimintaan liittyviä kehittämisideoita?

9 Neuvonne kansainvälistymisen aloittelijoille?

- Miten näette suomalaisen erityisyyden kansainvälisissä hankkeissa?

Lämmin kiitos osallistumisestanne!

Haastattelukysymykset ovat pääosin laatineet CIMOn vastaava asiantuntija Eija Wilén sekä vastaava asiantuntija Siru Korkala,;myös tutkija Jenni Pätäri on vaikuttanut lopullisen kysymysrunгон muotoon.

Liite 2: Organisaatioiden taustatietoja

Sastamalan opiston taustatietoja

Sastamalan opisto kuuluu opetustuntimäärällä (n. 24 000 tuntia) mitattuna Suomen suurimpiin kansalaisopistoihin, lisäksi sillä on laaja avoimen yliopiston kurssitarjonta.

Kursseja on kaiken kaikkiaan vuosittain noin 500.

Henkilöstöön kuuluvat rehtori, 5 suunnittelijaa (3 suunnittelijaopettajaa + 2 päätoimista opettajaa), 2 palvelusih-teeriä, 5 osa-aikaista alueellista osastonjohtajaa sekä yli 250 tuntiopettajaa.

Yli 150 toimipistettä.

Sastamalan opiston osallistuminen selvityksessä tarkasteltuihin ohjelmiin

Learning vs. Crisis. Living, Learning and Surviving in European Crisis Time. 2012–2014. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

Mobile devices and web 2.0 – new perspective in ICT for digital inclusion in Europe. 2012–2014. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

Natur(s) AL – Luonnontieteitä aikuisille oppijoille. 2010–2012. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

True Interaction – Äidin ja tyttären todellinen vuorovaikutus. 2009–2011. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

ALFA - Adults learn in family. 2009–2011. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

ActiveICT – Aktiiviseen kansalaisuuteen tieto- ja viestintätekniiikan avulla. 2008–2010. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

Teddy Bear. 2004–2007. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

Grundtvig-täydennyskoulutusapuraha. 2008.

Grundtvig-asiantuntijavaihto. 2011 (10 kk). Vaihto sai alkunsa espanjalaisen hakijan aloitteesta. Hänen tehtäviin-sä opistolla kuului kielenopetusta sekä monentyyppistä osallistumista hanketyöhön ja opistotoimintaan.

LLP-ohjelman kouluopetukseen suuntautunut Comenius-ohjelma: keskitetyt hankkeet EuroLib 2009–2011 sekä Folk DC 2010–2013. Taidekasvatushankkeita osana opiston taiteen perusopetusta.

OSET-yksikön taustatietoja

10 työntekijää.

Vuosibudjetti: 600 000 euroa, josta hankerahoituksen osuus on noin 50 %.

OSET-yksikön osallistuminen selvityksessä tarkasteltuihin ohjelmiin

OSET on koordinoinut Suomessa harvinaisia Grundtvig-ohjelman monenvälisiä hankkeita:

ELECT – Mielenterveyskuntoutujien eurooppalaiset oppimisyhteisöt. 2007–2009.

EMPAD – Mahdollisuuksia oppimiseen ja osallisuuteen mielenterveyskuntoutujille. 2010–2012.

Lisäksi OSETilla on ollut lukuisia ESR- ja EAKR-hankkeita. Haastatteluhetkellä sillä oli käynnissä kaksi ESR-hanketta, ESPINO ja TOHKE, joissa etsitään erilaisia koulutukseen ja työllistämiseen liittyviä hyviä käytäntöjä ja levitetään niitä EU:n jäsenvaltioiden välillä.

Oulun aikuislukion taustatietoja

Päätoimisia opettajia noin 40. Jaksosta riippuen noin 10 tai useampikin tuntiopettajaa.

Noin 1800 opiskelijaa

Vuosibudjetti n. 2,8 miljoonaa euroa

Laaja toiminta-alue: Oulun aikuislukio toimii Oulun alueella, mutta osana Pohjois-Pohjanmaan etälukioverkostoa myös laajemmalla alueella, osin koko Suomessa. Myös aikuislukion järjestämä vankilaopetus kattaa Oulun seutua laajemman alueen, sen toiminta-alue kattaa myös Pohjois- ja Itä-Suomen.

Oulun aikuislukion osallistuminen selvityksessä tarkasteltuihin ohjelmiin

FREE: Facilitating the Reintegration of ex-offenders into society by Enhancing Employment. Kumppanuus Oulun vankilan Grundtvig-oppimiskumppanuushankkeessa. 2012–2014.

How to Help Students with Special Needs. 2011–2013. Nordplus-kehittämishanke.

Vankilaopettajien tutoroinnin ja täydennyskoulutuksen kehittäminen. Effective Induction for Prison Teachers. 2009–2011. Grundtvig-oppimiskumppanuus.

Mobilt nordiskt nätverk, MONONET. 2009–2011. Nordplus-kehittämishanke.

ILPAIT. Improving Learning Process of Adults by Information Technology. Haapsalu, Jelgava, Tallinna. 2009–2010. Nordplus-kehittämishanke.

Etäopiskelun edistäminen vankilassa. PADDLE: Project to Accelerate Development of Distance Learning Environments. 2006–2007. Grundtvig-hanke.

Liikkuvuusapurahoja (täydennyskoulutus, valmistelevat vierailut) 4–5 kpl 2006–2012.

TAKKin taustatietoja

TAKK on ammatillinen aikuiskoulutuskeskus Pirkanmaalta. Vuonna 2012 TAKKissa opiskeli 16 199 aikuista, jotka suorittivat 464 169 opiskelijatyöpäivää, 1 355 kokotutkintoa ja 913 osatutkintoa. TAKKissa oli tarjolla 112 erilaista tutkintoa, siellä työskenteli noin 350 ammattilaista ja syntyi 26,2 miljoonan euron liikevaihto. Hankkeiden osuus liikevaihdosta on projektijohtajan arvion mukaan noin 4–5 prosenttia.

Esimerkkejä TAKK:in osallistumisesta selvityksessä tarkasteltuihin ohjelmiin

ADUQUA - Quality Assurance in Integration Training for Adult Migrants. 2011–2014. Grundtvig-ohjelma.

Lean Approach in VET. 2012–2014. Leonardo da Vinci -ohjelma.

TeamLog - European teamwork in the field of logistic training. 2010–2013. Leonardo da Vinci -ohjelma.

Vocational Guidance in Business Economy Training. 2011–2013. Nordplus-ohjelma.

DC-NET- New approach to become a qualified multinational network electrician. 2012–2014. Leonardo da Vinci -ohjelma.

ValoDi. Valorisation of diversity skills. 2009–2011. Leonardo da Vinci -ohjelma.

Tools for Diversity 2006–2008. Leonardo da Vinci -ohjelma.

Distribution Cert I ja II. 2008, 2010. Leonardo da Vinci -ohjelma.

10 kpl täydennyskoulutusapurahoja vuosina 2007–2012. Grundtvig-ohjelma.

